ДО: **МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ**

НА ВНИМАНИЕТО НА: **МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ**

ПОЗИЦИЯ

НА: **Фондация „КОНСЕРВАТИВНО ОБЩЕСТВО“** , с ЕИК 207763598, **със седалище и адрес на управление**: град София , р-н Красно село, кв. Хиподрума, бл. 101, вх. 1, ап. 1, представлявано от Председателя на УС Кристиян Шкварек, чрез **адв. Анна Чанова, адвокат от Софийска адвокатска колегия и член на Българската асоциация по водите**, със служебен адрес: гр. София, бул. „Шипченски проход“ № 18, ет.3, офис 308, e-mail: a.chanova@buzalovchanova.bg

ОТНОСНО: **Условията за подновяване на Споразумението между Република България и Република Гърция за използване на водните ресурси на р. Арда;**

УВАЖАЕМИ Г-Н МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Настоящото изразява позицията на Фондация „КОНСЕРВАТИВНО ОБЩЕСТВО“ относно казуса, касаещ ***подновяване на Споразумението между Република България и Република Гърция за използване на водните ресурси на р. Арда***, като се основава на приложимите международни нормативни актове и практики в областта на трансгранично ползване на води и цели защитаване на националния интерес на Република България.

1. Фактическа обстановка

През 1964 г. България и Гърция сключват *Споразумение за уреждане на висящите финансови въпроси и развитие на икономическото сътрудничество между Народна република България и Кралство Гърция* като част от следвоенно уреждане на двустранните политически и икономически отношения. По силата на това споразумение, българската страна се задължава да доставя на гръцката страна **регулирана вода от река Арда за напояване земи на гръцка територия в размер на 186 (сто осемдесет и шест) милиона куб. м. годишно** за **срок от 60 (шестдесет) години**. Тази вода се използва основно за **напояване на селскостопански площи** в северната част на Гърция.

Срокът, с който бе скрепено това задължение, изтече през юли 2024 г., което доведе до правна несигурност относно бъдещето на водоснабдяването и породи напрежение сред гръцките фермери и институции. Налице са данни, че е бил сключен временен договор, обхващащ летния сезон на 2024 г., като България продължава да доставя вода срещу възможността да използва водните ресурси за **производство на електроенергия** в ХЕЦ "Ивайловград".

В момента на подаване на настоящата позиция се водят преговори за ново споразумение, уреждащо взаимоотношенията между България и Гърция относно предоставяне на част от водите на р. Арда на Гърция за напояване на земеделски площи.

2. Приложими актове на международното право и сравними казуси

2.1. Вземане предвид приложимостта на международноправни нормативни актове

Фондация „КОНСЕРВАТИВНО ОБЩЕСТВО“ изрично призовава и настоява при изготвянето на проекта на Споразумение да се съобразят приложимите международноправни актове при запазване и гарантиране на българския интерес.

В този смисъл следва да посочим, че:

- ***Конвенцията на ООН за правото на несъдебното използване на международните водни течения (1997)*** изрично застъпва и постановява принципа на **справедливо и разумно използване** на водните ресурси и задължението да не се причинява значителна вреда на други държави – в случая при изготвяне на Споразумението следва да се отчете **дали и какво количество вода би могло да бъде предоставено, с оглед непричиняване на вреди на българската държава, при съобразяване на настъпилите през последните години периоди на суша и при отчитане на хидроложките прогнози на експертите в областта на хидрологията**.

- ***Конвенцията на ООН за защита и използване на трансгранични водни течения и международни езера (Хелзинкска конвенция, 1992)*** следва също да бъде съобразена, с оглед изискванията за координация и сътрудничество между страните за опазване и устойчиво използване на водните ресурси, като при изготвяне на споразумението следва да бъдат предвидени мерки и контрол за опазване на водните ресурски на р.Арда и от двете страни.

Считаме, че при изготвяне на Споразумението следва да се вземат предвид приложимите задължения и регулаторни изисквания, основаващи се на актовете на Европейския съюз (*вкл., но не само Рамковата директива за водите (2000/60/ЕО), Директива 2007/60/ЕО за оценка и управление на риска от наводнения и пр.*), като се заложат мерки и координация за изпълнение на регулативните изисквания на ЕС и от двете страни.

2.2. Извършване на анализ на сходни споразумения и прилагане на добри практики

Доколкото няма изричен международен правен акт, който да предвижда задължение за осигуряване на водни ресурси от страна на България към Гърция, при вземане на решение за продължаване на предоставянето на водни ресурси на р. Арда, **следва да бъдат изследвани и разгледани сходни казуси на европейско ниво, като <u>бъдат взети добри практики</u> и при всички случаи <u>бъде осигурен и гарантиран българският икономически интерес</u>**.

Така например могат да бъдат разгледани следните сходни казуси:

2.2.1. Споразумението между Франция и Испания за водите от река Гарона

Река Гарона извира в Испания и продължава течението си през Франция. Въпреки че по-голямата част от реката се намира на френска територия, водите ѝ са от значение и за двете страни. Исторически, Франция и Испания са сключвали споразумения, които регулират използването на водите на Гарона, особено по отношение на напояването и управлението на водните ресурси. **Тези споразумения включват и хидроелектрически и напоителни проекти, с оглед предотвратяване недостиг на вода**.

2.2.2. Споразумение между Швейцария и Италия за река Тичино

Река Тичино извира в Швейцария и продължава в Италия, където се влива в река По. Тичино е важна за хидроенергийното производство в Швейцария, докато в Италия водите ѝ се използват за напояване и водоснабдяване. Двете страни имат споразумения, които регулират управлението на водите на Тичино, включително **разпределението на водните ресурси и координацията при изграждането на хидротехнически съоръжения**.

2.2.3. Споразумение между Германия и Чехия за река Охрже (Егер)

Река Охрже извира в Чехия и се влива в река Елба в Германия. Германия и Чехия имат споразумения, които

регулират сътрудничеството в управлението на водите на Охрже, включително мониторинг на качеството на водата и координация при управлението на водосборния басейн.

Във всички тези случаи споразуменията между държавите се основават на принципите на международното право, които изискват справедливо и разумно използване на трансграничните водни ресурси, както и сътрудничество за предотвратяване на значителни вреди. Тези договорености обикновено включват механизми за координация, обмен на информация и съвместно управление на водните ресурси, за да се осигурят взаимни ползи и устойчиво развитие.

3. Предложение за подход при изготвяне на Споразумението

Считаме, че безвъзмездното предоставяне на водните ресурси на България е недопустимо с оглед гарантиране на българския интерес. Предоставянето на вода **безвъзмездно не е и правно задължително**, международното право не налага държавите да споделят водни ресурси **без компенсация**.

В този смисъл, с оглед на международните норми и правото на ЕС, бъдещото предоставяне на вода от България на Гърция трябва да бъде уредено чрез **ново двустранно споразумение**, което да отразява следните условия:

3.1. **<u>Ясно определен обем и график на водоподаване</u>**, съобразен с българските екологични и икономически нужди.
Следва да бъдат направени съответните изследвания и съгласувания с експерти в областта на екологията, хидрологията и управлението на водите, които да дадат предложения за обем и график на водоползване, който би бил допустим и не би застрашавал интересите и нуждите на българските граждани. В този смисъл следва да се предвиди и **<u>въвеждане на механизми за справедливо</u>**

разпределение на водата при периоди на суша или намалено водоснабдяване.

3.2. **Задължение за мониторинг и управление на водния ресурс** чрез двустранен комитет или обща комисия, чрез предвиждане на контролни механизми, скрепени със съответните санкции.

3.3. **Срок на Споразумението – с оглед гарантиране на националния интерес, Споразумението не следва да бъде дългосрочно, доколкото в този случай икономическите интереси на България биха били нарушени. Краткият срок на Споразумението ще даде възможност при изтичане на срока условията да бъдат предоговорени в съответствие с действащата икономическа обстановка, а също и екологичната такава, както и текущите нужди от водни ресурси на България. В случай на подписване на дългосрочно Споразумение, следва най-малко да бъде предвиден изричен механизъм за предоговаряне на условията по него на всеки 5 или 10 години.**

3.4. **Принцип на възмездност**

От изключително значение за гарантиране на националния интерес е да бъде предвиден принцип на възмездност - България следва да изиска сериозно финансово обезщетение или друга насрещна престация.

Възможните форми на **насрещна престация** могат да включват:

- Финансово обезщетение, базирано на пазарни или договорени цени за водата;

- Икономически облаги, като стратегически достъп до **гръцки пристанища** за български бизнеси или подобрени условия за търговия;

- **Сътрудничество в енергийния сектор**, например предпочитани условия за износ на българска електроенергия към Гърция, **или други стратегически облаги за България в дългосрочен аспект**.

България следва да подходи стратегически към бъдещото управление на водите от р. Арда. **Новото споразумение с Гърция трябва да осигурява икономически изгодни условия за страната**, като същевременно гарантира устойчивото използване на водния ресурс. Контролът и управлението на водните ресурси трябва да се осъществяват чрез ясни механизми за мониторинг и спазване на задълженията, за да се избегнат бъдещи спорове.

С уважение,

Адв. Анна Чанова,

Член на